

Зміни особистості характеризуються внутрішньою трансформацією, яка спричинена проєкцією вікового розвитку на бажаний соціальний статус і змінює поведінкове очікування людей до себе та себе до людей.

References

1. Alekseeva V. G. Value orientations as a factor of life and personality development / V.G. Alekseeva // Psychological journal. – 1984. – Т. 5. – № 5. – P. 63–70.
2. Ілін Е.П. Psychology of adulthood / Е.П. Ілін. – СПб.: Питер. 2012. – 469 p.
3. Кон І.С. The Psychology of early youth / І.С. Кон. – М.: Просвещение, 1989. – 256 p.
4. Kulagina I.Yu. Age-related psychology - 5th edition / I.Yu. Kulagina. – М.: Izd-vo URAO, 1999. – 176 p.
5. Lukianenko T.N. Psychological features of discordant ambivalence of personality/ T.N. Lukianenko // Practical psychology and social work – 2001. – № 2. – P. 26–28.
6. Maslou A. The far reaches of the human psyche / A. Maslou; Trans. from English – SPb. : Evraziya, 1999. – 432 p.
7. Morhun V.F. Preventive-preventive psychological support for vocational guidance based on multidimensional personality theory/ V.F. Morhun // Psychological perspectives. – 2010. - Issue 16. – P. 205-216.
8. Ovchinnikova Yu.V. To the problem of identity crisis / Yu.V. Ovchinnikova // News of Moscow University. - Series 14. - Psychology. – 2000. – №2. – P. 84–89.
9. Olport G. Formation of personality: selected works / G. Olport. – М.: Smysl, 2002. – 462 p.
10. Skrypchenko O.V. Age-related and pedagogical psychology / O.V. Skrypchenko, L.V. Dolynska, Z.V. Ohorodniichuk ta in. – К.: Prosvita, 2001. – 416 p.
11. Stoletov P.N. Formation of personality / P.N. Stoletov. -М.: Mysl, 1987.- P.127.
12. Hilko M.E. Age-related psychology/ M.E. Hilko, M.S. Tkacheva.-М.: Yurajt, 2010. – 208 p.
13. Shopengauer A. Aphorisms of worldly wisdom/ A. Shopengauer. In the book: Under the veil of truth: Collected works. – Simferopol: Renome, 2003. – 496 p.
14. Erikson E. Childhood and society/ E. Erikson. – SPb. : Lenato, ACT, Fond «Universitetskaya kniga», 1996. – 592 p.

УДК:159.922.8:316.613.5

КРАВЧУК С. Л., Іл. психол. н.

М. Київ

Kravchuk S. L.
Kiev

СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК УМОВА ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ ЯК УЧАСНИКІВ ПРОЦЕСУ РЕФОРМУВАННЯ

Анотація. У статті розглянуто проблему соціального інтелекту як умови партнерської взаємодії у осіб юнацького віку як учасників процесу освітніх інновацій. Здійснено теоретичний аналіз феномену соціального інтелекту. Емпірично встановлено відмінності в соціальному інтелекті та особистісній самоефективності у осіб юнацького віку з вираженням активним позитивним та активним негативним ставленням до освітніх інновацій. Емпірично визначено особливості зв'язку соціального інтелекту з психологічною дружністю та життєстійкістю особистості.

Ключові слова: студентська молодь, юнацький вік, освітні інновації, соціальний інтелект, особистісна самоефективність, психологічна дружність, життєстійкість.

SOCIAL INTELLIGENCE AS A CONDITION OF PARTNERSHIP BETWEEN YOUNG MEN AS PARTICIPANTS OF THE REFORMATION PROCESS

Abstract. Student youth are potential future parents, which is why the problem of the conditions of partnership interaction among adolescents as participants in the process of educational reform is becoming more relevant and practical. Defining the conditions for partnerships, establishing partnerships with young people as participants in the reform process will lead to effective implementation of educational innovations. Social intelligence is an essential intellectual ability that acts as the cognitive basis of communicative competence and determines social adaptation, communication effectiveness, ability to understand and adequately evaluate other people and themselves and their actions, actions towards others, ability to predict different behaviours, intentions, feelings and emotional states of a person by verbal and non-verbal expression. In order to study the psychological features of social intelligence of the individual, attitude to reform in the field of general secondary education, we used the following psychodiagnostic methods: 1) the technique of research of social intelligence of J. Guilford (in the adaptation of A.S. Mikhailova); 2) a special variant of the semantic differential technique for studying the psychological elasticity of the individual (S.L. Kravchuk); 3) the test of the viability of S. Maddy (in an adaptation by D.O. Leontiev and O.I. Rasskazova); 4) author's research questionnaire aimed at the study of subjective attitudes towards educational innovations; 5) general self-efficacy scale (Schwartz Ralph, Matthias Jerusalem). In our empirical study, 106 adolescents participated. It has been found that young people with a strong and active attitude towards educational innovations are more likely to believe in the effectiveness of their actions; think optimistically about their achievements; create optimistic scenarios, compared to adolescents, who are characterized by an active negative attitude to educational innovation.

Keywords: student youth, adolescence, educational innovations, social intelligence, personal self-efficacy, psychological resilience.

Постановка проблеми у загальному вигляді

На даний момент активно впроваджуються інновації як в організаційній, так і у змістовій частинах процесу загальної середньої освіти. Налагодження партнерської взаємодії між вчителями школи та членами родини кожного учня значно підвищує ефективність впровадження освітніх інновацій, так як результат навчання та виховання дитини значною мірою обумовлений конструктивною взаємодією між батьками та навчальним закладом.

Студентська молодь є потенційними майбутніми батьками, саме тому проблема умов партнерської взаємодії у осіб юнацького віку як учасників процесу реформування освіти набуває все більшої актуальності та практичної значущості. Визначення умов партнерської взаємодії, налагодження партнерських відносин у осіб юнацького віку як учасників процесу реформування зумовить ефективне впровадження освітніх інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на наявність різноманітних підходів щодо визначення поняття «соціальний інтелект», в психології не існує єдиної точки зору на даний феномен.

Е. Торндайк першим у 1920 році ввів в психологію поняття «соціальний інтелект». Він розглядає три види інтелекту: абстрактний, конкретний та соціальний [5]. На думку Е. Торндайка, абстрактний інтелект визначає здібність розуміти абстрактні вербальні і математичні символи і робити з ними будь-які дії. Конкретний інтелект визначається як здібність розуміти речі і предмети матеріального світу і робити з ними будь-які дії. Соціальний інтелект є здібністю до розуміння і управління людьми, це здібність діяти мудро в міжособистісних відносинах [5;9].

Дослідник Ф. Вернон визначав соціальний інтелект як здібність поводитися з людьми в цілому, володіння соціальними техніками в суспільстві, знання соціальних матерій, сприйнятливості до поведінки інших членів групи, а також розпізнавання тимчасових настроїв чи прихованих особистісних рис незнайомих [11].

Значний внесок в розвиток уявлень про феномен «соціальний інтелект» здійснив Г. Олпорт [13]. На його думку, соціальний інтелект – особливий «соціальний дар», що забезпечує відсутність проблем у відносинах з людьми, продуктом якого є соціальне пристосування, а не глибина розуміння. Він був першим, хто звернув особливу увагу на взаємодію з людьми, а виділені ним особистісні якості виражають взаємодію визначених соціальних властивостей для кращого розуміння іншої людини.

Дж. Гілфорд [4] розумів під соціальним інтелектом загальні інтелектуальні можливості, що не залежать від фактору загального інтелекту, а пов'язані з пізнанням поведінкової інформації.

На його думку, соціальний інтелект – це інтегральна інтелектуальна здібність, яка визначає успішність спілкування і соціальної адаптації.

Центральною для дослідників стала проблема співвідношення загального та соціального інтелекту.

Згідно із Д. Векслером, соціальний інтелект – це всього лише додаток загального інтелекту до соціальних ситуацій [9]. Схожого погляду також дотримувався Г. Айзенк, який розробив загальну концепцію інтелекту. На його думку, в структурі інтелекту можна виділити: біопсихічний інтелект, психометричний інтелект та соціальний інтелект [1].

Під біопсихічним інтелектом він розуміє вроджені, задані здібності до обробки інформації, які пов'язані зі структурами та функціями головного мозку. Ці здібності – базовий, фундаментальний інтелект людини. На його думку, психометричний інтелект – це зв'язуюча ланка між біологічним інтелектом і соціальним. Психометричний інтелект безпосередньо вимірюється тестами інтелекту, соціальний інтелект формується в ході соціалізації під впливом умов визначеного соціального середовища.

Дослідники М. Форд і М. Тісак вказують, що соціальний інтелект представляє собою чітку і узгоджену групу ментальних здібностей, пов'язаних з обробкою соціальної інформації, групу здібностей, які фундаментально відрізняються від здібностей, що лежать в основі більш «формального» мислення, що перевіряється тестами «академічного» інтелекту [2, С. 14].

Р. Стернберг [15] намагався з'ясувати співвідношення соціального і практичного інтелекту. Дослідник розглядає інтелект, як здібність індивіда адаптуватися, формувати і вибирати оточення, що відповідає цілям суспільства, культури. На його думку, інтелект передбачає наявність трьох компонентів (здібностей): аналітичних, творчих та практичних.

Згідно із Р. Стернбергом, аналітичні здібності необхідні для аналізу і оцінки наявних можливостей, варіантів (розпізнавання проблемної ситуації, визначення природи проблеми, розробка стратегій рішення проблеми, спостереження за процесами рішень. В свою чергу, на основі творчих здібностей створюються способи вирішення проблеми; завдяки практичним здібностям здійснюється втілення ідей в дію. Ключовий аспект практичного інтелекту – практичне знання та «невербалізоване знання». Соціальний інтелект включається в практичний інтелект [15, С. 117].

В.М. Дружинін вважає, що соціальний інтелект базується на соціально-психологічній спостережливості, наочно-образній пам'яті, рефлексивному осмисленні дійсності і поведінці людей, здібності до аналізу-синтезу психологічної інформації і розвинутій уяві. Соціальний інтелект дозволяє успіш-

ніше пізнавати внутрішній світ особистості, диференціювати її міжособові відносини і прогнозувати поведінку у різних ситуаціях. [5]

На думку дослідниці О. Б. Чеснокової, «соціальний інтелект» є загальною пізнавальною здібністю, яка забезпечує пізнання та орієнтацію в реальних життєвих відносинах особистості із соціальною дійсністю. [17]

Український вчений С. В. Руденко вважає, що соціальний інтелект – це когнітивна основа комунікативної компетенції, яка передбачає здібність людини розуміти і прогнозувати поведінку людей в різних життєвих ситуаціях, враховуючи їх вербальні і невербальні прояви, розуміти і адекватно оцінювати себе та свої дії, вчинки по відношенню до оточуючих. [14].

Г. Гарднер в своїй теорії множинності інтелекта серед різних інтелектуальних здібностей виділяє міжособистісний та внутрішньо-особистісний інтелекти. Під міжособистісним інтелектом він розглядає здібність розуміти інших людей і знаходити спільну мову з ними. Внутрішньо-особистісний інтелект визначається як здібність розуміти себе, свої почуття, прагнення [3].

Дослідниця Г. П. Гаранюшкіна міжособовий та внутрішньо-особистісний інтелект називає соціальним інтелектом, який виражається в пізнавальній здібності, тобто здібності розуміти інших людей і себе. [2]

Згідно із Н. Кантором, доцільно розглядати соціальний інтелект як когнітивну компетентність, яка дозволяє людям сприймати події соціального життя з мінімумом несподіванок і максимальної особистісної користі. Когнітивна структура особистості (уявлення, особистісні спогади і правила інтерпретації) складає досвід і певний підхід індивіда до проблем соціального життя. Цей репертуар знань дослідник називає соціальним інтелектом. Саме репертуар соціального інтелекту, динаміка його використання і процеси, в яких соціальний інтелект отримується, дозволяють індивіду пристосуватися до навколишнього середовища. [9]

Російський дослідник Ю. М. Ємельянов вважає, що феномен соціального інтелекту тісно пов'язаний із соціальною сензитивністю. Людина в процесі соціалізації на рівні інтуїції робить висновки та формує свої індивідуальні здібності для існування в соціумі. Розвитку соціального інтелекту сприяє наявність сензитивності. Вчений порівнює поняття «соціальний інтелект» із поняттям «комунікативна компетентність», яка показує рівень сформованості міжособистісного досвіду, необхідний особистості для успішного функціонування в межах своїх здібностей та соціального статусу. Обидва феномени формуються завдяки інтеріоризації соціальних контекстів та закріплюються в когнітив-

них структурах психіки у вигляді вмінь та навичок [2, С. 12].

А. Л. Южанінова пропонує розглядати соціальний інтелект як третю характеристику інтелектуальної структури, в доповнення до практичного і логічного інтелекту. На думку дослідниці, практичний та логічний інтелекти відображають сферу суб'єктно-об'єктних концепцій, а соціальний інтелект – суб'єктно-суб'єктних. Соціальний інтелект є особливою соціальною здібністю, яка проявляється в трьох вимірах: соціально-перцептивних здібностях, соціальній уяві і соціальній техніці спілкування [9, С. 135].

Цікавою є точка зору дослідника Д. В. Ушакова, який виокремлює три групи критеріїв, що характеризують соціальний інтелект. Він пропонує таку трикомпонентну структуру феномену соціального інтелекту:

1. Когнітивний елемент:

- соціальні знання (знання про людей, знання спеціальних правил, розуміння оточуючих);
- соціальна пам'ять (пам'ять на імена та обличчя);
- соціальна інтуїція (оцінка почуттів, визначення настрою, розуміння мотивів, вчинків інших людей, здібність адекватно сприймати поведінку інших в межах соціального контексту);
- соціальне прогнозування (формулювання планів власних дій, рефлексія власного розвитку, оцінка невикористаних альтернативних можливостей).

2. Емоційний елемент :

- соціальна виразність (емоційна виразність, емоційна чутливість, емоційний контроль);
- співпереживання (здібність ставити себе на місце інших, долати комунікативний та моральний егоцентризм);
- здібність до саморегуляції (уміння регулювати власні емоції та настрої).

3. Поведінковий елемент:

- соціальне сприймання (уміння слухати співрозмовника, розуміння гумору);
- соціальна взаємодія (здібність і готовність працювати спільно, здібність до колективної взаємодії);
- соціальна адаптація (уміння пояснити й переконати інших, відкритість у взаєминах з оточуючими) [16].

Дослідниця О. С. Михайлова вважає, що соціальний інтелект – це інтегральна, інтелектуальна здібність, що визначає успішність спілкування і соціальну адаптацію, здібність прогнозувати поведінку людей в різних життєвих ситуаціях, розпізнавати наміри, почуття і емоційні стани людини за вербальною і невербальною експресією. Соціальний інтелект регулює і об'єднує пізнавальні про-

цеси, що пов'язані зі здібністю відображати соціальні об'єкти (людину, як партнера по спілкуванню, та групи людей). До процесів, які його утворюють, відноситься соціальна сензитивність, соціальна перцепція, соціальна пам'ять і соціальне мислення [12].

Заслугує на особливу увагу точка зору дослідниці В. М. Куніциної, яка визначає соціальний інтелект як глобальну здібність, що виникає на базі цілого комплексу інтелектуальних, особистісних, комунікативних та поведінкових рис, включаючи рівень енергетичної забезпеченості процесів саморегуляції; ці риси обумовлюють прогнозування розвитку міжособистісних ситуацій, інтерпретацію інформації і поведінки, готовність до соціальної взаємодії і прийняття рішень. Соціальний інтелект є багатовимірною, складною структурою, котра має такі аспекти [10]:

- 1) комунікативно-особистісний потенціал – властивості, які полегшують або заважають спілкуванню, на основі яких формуються такі інтегральні комунікативні властивості, як психологічна контактність і комунікативна сумісність, це основний стержень соціального інтелекту;
- 2) характеристики самосвідомості – почуття самоповаги, свобода від комплексів, упереджень, пригнічених імпульсів, відкритість новим ідеям;
- 3) соціальна перцепція, соціальне мислення, соціальна уява, здібність до розуміння та моделювання соціальних явищ, розуміння людей і їх рушійних мотивів;
- 4) енергетичні характеристики: психічна і фізична витривалість, активність, слабка виснаженість.

Згідно із В. М. Куніциною, доцільно виділити такі функції соціального інтелекту:

- 1) адаптивна – забезпечення адекватності в умовах, що змінюються;
- 2) плануюча – формування програм і планів успішної взаємодії у тактичному і стратегічному напрямках, вирішення поточних задач;
- 3) прогностична – планування міжособистісних подій і прогнозування їх розвитку завдяки загостренню інтуїції, психологічної витривалості;
- 4) мотиваційна, розширення мотиваційної компетенції;
- 5) регулятивна – надання оперативної інформації, націленої на підтримку оптимального психологічного клімату у спілкуванні, який характеризується загальним емоційним налаштуванням на виконання спільної діяльності;
- 6) саморозвиток, самопізнання, самонавчання;
- 7) інтегральна – формування довготривалих взаємин з перспективою;

- 8) мобілізаційна – подолання неочікуваних криз, тривалих стресів, ситуацій, які загрожують самоповазі.

Однією з головних інтегральних функцій соціального інтелекту є формування довгострокових, стабільних взаємовідносин з перспективою розвитку і позитивного взаємовпливу на основі усвідомлення рівня і характеру взаємовідносин [10, С. 138].

Таким чином, соціальний інтелект є інтегральною інтелектуальною здібністю, яка виступає когнітивною основою комунікативної компетенції та визначає соціальну адаптацію, ефективність спілкування, здатність розуміти і адекватно оцінювати інших людей і себе та свої дії, вчинки по відношенню до оточуючих, можливість прогнозувати поведінку людей в різних життєвих ситуаціях, розпізнавати наміри, почуття і емоційні стани людини за вербальною та невербальною експресією.

Саме тому соціальний інтелект виступає важливою умовою партнерської взаємодії учасників процесу реформування.

Формулювання мети статті: визначити та проаналізувати психологічні особливості соціального інтелекту у осіб юнацького віку з активним позитивним та активним негативним ставленням до освітніх інновацій.

Виклад основного матеріалу. З метою дослідження психологічних особливостей соціального інтелекту особистості, ставлення до реформи у сфері загальної середньої освіти нами використовувались такі психодіагностичні методи: 1) методика дослідження соціального інтелекту Дж. Гілфорда (в адаптації О. С. Михайлової); 2) спеціальний варіант техніки семантичного диференціалу для вивчення психологічної пружності особистості (С. Л. Кравчук); 3) тест життєстійкості С. Мадді (в адаптації Д. О. Леонтьєва та О. І. Рассказової); 4) авторська дослідницька анкета, спрямована на дослідження суб'єктивних ставлень до освітніх інновацій; 5) шкала загальної самоефективності (Шварц Ральф, Маттіас Ерусалем).

В нашому емпіричному дослідженні взяли участь 106 осіб юнацького віку (від 19 до 25 років) – студенти Національного університету імені М. П. Драгоманова.

На основі авторської дослідницької анкети, спрямованої на дослідження суб'єктивних ставлень до реформи у сфері загальної середньої освіти ми сформували дві групи учасників дослідження:

1 група – особи юнацького віку, які характеризуються активним негативним ставленням до освітніх інновацій (26 осіб),

2 група – особи юнацького віку, які характеризуються активним позитивним ставленням до освітніх інновацій (28 осіб).

Інші 52 особи з загальної вибірки не ввійшли в обидві групи, бо обрали інший варіант відповіді.

Таблиця 1

Особливості вираження соціального інтелекту у осіб юнацького віку, які характеризуються активним негативним ставленням до освітніх інновацій (відповідно 1 група), та у осіб юнацького віку, які характеризуються активним позитивним ставленням до освітніх інновацій (відповідно 2 група)

Показник	Групи	Середнє значення	Стандартне відхилення	Рівень значущості
Соціальний інтелект (композитна оцінка)	1 група	2,346	0,846	0,000 ($p < 0,001$)
	2 група	3,714	0,854	
Особистісна самоефективність	1 група	18,808	2,530	0,000 ($p < 0,001$)
	2 група	23,679	2,435	

На основі однофакторного дисперсійного аналізу ми виявили певні відмінності в соціальному інтелекті у учасників дослідження першої та другої груп. Отримані результати представлено у Табл. 1.

Отримані результати свідчать, що існують значущі відмінності між першою та другою групами досліджуваних за особливостями соціального інтелекту на рівні значущості $p < 0,001$ (див. табл. 1).

Емпірично встановлено, що у осіб юнацького віку, які характеризуються активним негативним ставленням до освітніх інновацій в меншій мірі виражений соціальний інтелект (відповідно середнє значення – 2,346 – на рівні нижче середнього), порівняно з особами юнацького віку, які характеризуються активним позитивним ставленням до освітніх інновацій (відповідно середнє значення – 3,714 – на рівні вище середнього).

Особі юнацького віку з вираженим активним позитивним ставленням до освітніх інновацій в більшій мірі здатні прогнозувати поведінку людей в різних життєвих ситуаціях, розпізнавати наміри, почуття і емоційні стани людини за вербальною та невербальною експресією, порівняно з особами юнацького віку, які характеризуються активним негативним ставленням до освітніх інновацій.

На думку С. В. Руденка, соціальний інтелект визначає наявний для даного відрізка часу нервово-психічний стан, фактори соціального середовища, рівень адекватності і успішності соціальної взаємодії, а також дозволяє його зберегти в умовах, які вимагають концентрації енергії і опору емоційній напрузі, психологічному дискомфорту в стресі, надзвичайних ситуаціях, кризах особистості [14].

На основі кореляційного дослідження за коефіцієнтом кореляції Ч. Спірмена, ми встановили прямий значущий зв'язок соціального інтелекту з психологічною пружністю (відповідно коефіцієнт кореляції 0,48 на рівні значущості $p < 0,001$).

Ми визначаємо психологічну пружність як динамічний процес, спрямований на збереження у критичних ситуаціях стабільного рівня психологічного та фізичного функціонування, здатність виходити з таких ситуацій без стійких порушень, успішно адаптуючись до несприятливих змін [7].

Психологічна пружність дає можливість особистості позитивно адаптуватися до несприятливих наслідків важких життєвих та надзвичайних ситуацій, може захистити від розвитку травматичного стресу та психопатології, зокрема депресивних симптомів.

Отриманий значущий кореляційний зв'язок свідчить, що чим вище виражений у осіб юнацького віку соціальний інтелект, тим в більшій мірі у них виражена психологічна пружність, тобто тим в більшій мірі вони здатні зберігати у критичних ситуаціях стабільний рівень психологічного та фізичного функціонування, виходити з таких ситуацій без стійких порушень, успішно адаптуватися до несприятливих змін.

Важливою особистісною змінною, яка опосередковує вплив стресогенних факторів на соматичне та душевне здоров'я, а також успішність діяльності, виступає життєстійкість особистості.

Життєстійкість перешкоджає виникненню внутрішнього напруження в стресових ситуаціях за рахунок стійкого подолання стресів та сприйняття їх як менш значимих [6; 8]. Життєстійкість визначає особливості самоставлення особистості та її віру в свою здатність впливати на ситуацію, боротися з труднощами і долати перешкоди.

Згідно із кореляційним дослідженням за коефіцієнтом кореляції Ч. Спірмена, нами емпірично встановлений прямий значущий зв'язок соціального інтелекту з життєстійкістю особистості (відповідно коефіцієнт кореляції 0,52 на рівні значущості $p < 0,001$). Отриманий значущий кореляційний зв'язок свідчить, що чим вище виражений у осіб юнацького віку соціальний інтелект, тим в більшій мірі у них виражена життєстійкість, тобто тим в більшій мірі вони характеризуються переконаністю в тому, що оточуючі люди їх цінують та поважають; більш впевнені у своїх силах, в правильності та корисності виконуваної діяльності, суспільній значущості її результатів; більш здатні отримувати щире задоволення від життя, спілкування, роботи, схильні сприймати оточуючу дійсність та різноманітні життєві події як джерело яскравих вражень, безцінного досвіду.

Результати однофакторного дисперсійного аналізу свідчать, що існують значущі відмінності між

першою та другою групами досліджуваних за особливостями особистісної самоефективності на рівні значущості $p < 0,001$ (див. табл.).

Емпірично встановлено, що у осіб юнацького віку, які характеризуються активним негативним ставленням до освітніх інновацій в меншій мірі виражена особистісна самоефективність (відповідно середнє значення – 18,808), порівняно з особами юнацького віку, які характеризуються активним позитивним ставленням до освітніх інновацій (відповідно середнє значення – 23,679).

Висновок і перспективи подальших розробок у даному напрямі.

1. Особи юнацького віку з вираженим активним позитивним ставленням до освітніх інновацій в більшій мірі здатні прогнозувати поведінку людей в різних життєвих ситуаціях, розпізнавати наміри, почуття і емоційні стани людини за вербальною та невербальною експресією, порівняно з особами юнацького віку, які характеризуються активним негативним ставленням до освітніх інновацій.

2. Емпірично встановлено прямий значущий кореляційний зв'язок соціального інтелекту з психологічною пружністю. Чим вище виражений у осіб юнацького віку соціальний інтелект, тим в більшій мірі вони здатні зберігати у критичних ситуаціях стабільний рівень психологічного та фізичного функціонування, виходити з таких ситуацій без стійких порушень, успішно адаптуватися до несприятливих змін.

3. Емпірично встановлено прямий значущий кореляційний зв'язок соціального інтелекту з життєстійкістю особистості. Чим вище виражений у осіб юнацького віку соціальний інтелект, тим в більшій мірі у них виражена життєстійкість.

4. Особи юнацького віку з вираженим активним позитивним ставленням до освітніх інновацій в більшій мірі вірять в ефективність власних дій; думають оптимістично про власні досягнення; створюють оптимістичні сценарії розвитку подій, порівняно з особами юнацького віку, які характеризуються активним негативним ставленням до освітніх інновацій.

В перспективі ми плануємо продовжити дослідження особливостей соціального інтелекту як умови партнерської взаємодії учасників процесу реформування.

References

1. Ajzenk G. Yu. Intellect: a new look // Psychology Issues. - 1995. - No. 1. - P. 111–131.
2. Garanyushkina G. P. Social intelligence: methods of assessment and development / G. P. Garanyushkina. - Irkutsk: Publishing House of BSUEP, 2003. -- 103 p.
3. Gardner G. The structure of the mind: the theory of multiple intelligence / G. Gardner. - M.: Williams, 2007. -- 501 p.
4. Guilford J. Psychology of thinking / J. Guilford. - M.: Progress, 1965. -- 534 s.
5. Druzhinin V. N. Psychology of general abilities / V. N. Druzhinin. - St. Petersburg: Peter, 1999. -- 289 p.
6. Kravchuk S. L. Prior to the problem of singularities, the linking of spiritual values, living and living life in youthful life / S. L. Kravchuk // SCIENTIFIC CHARACTERISTIC OF THE NATIONAL TEACHER OF UNIVERSITY. Seriya 12. Psychological sciences: the science of science. - K.: NPU imeni M.P. Drahomanova, 2017. -- No. 5 (50). - P. 79–87.
7. Kravchuk S. L. Peculiarities of life span of a factor of psychological springiness and special characteristics of a young person in the minds of the military conflict / S. L. Kravchuk // Science News of the Kherson Sovereign University. Seriya "Psychological sciences." Kherson: Kherson State University. 2018. - VIP. 1. - Volume 1. - P. 99–105.
8. Kravchuk S. L. Psychological peculiarities of the link of spiritual values and living specialties in the youthful world / S. L. Kravchuk // Science newsletter of the Kherson sovereign university. Seriya "Psychological sciences." Kherson: Kherson State University, 2016. - VIP. 3. - Volume 1. - P. 47–53.
9. Kudanova I. B. Social intelligence: psychological aspects of formation: [monograph] / I. B. Kudanova, S. I. Kudinov, I. S. Votchin. - Novosibirsk: NGPU, 2007. -- 223 p.
10. Kunitsyna V. N. Interpersonal communication / V. N. Kunitsyna, N. V. Kazarinova, V. M. Pogolsha. - St. Petersburg: Peter, 2003. -- 544 p.
11. Lyusin D. V. Social intelligence: theory, measurement, research / D. V. Lyusin, D. V. Ushakov. - M.: Institute of Psychology RAS, 2004. - 176 p.
12. Mikhailova E. S. Social intelligence. Concepts, models, diagnostics / E. S. Mikhailova. - SPb.: Publishing House of St. Petersburg. University, 2007. - 266 p.
13. Allport G.V. Personality in Psychology: Theories of Personality / G.V. Allport. - M.: Yuventa, 1998. -- 345 p.
14. Rudenko S.V. Social intelligence as a factor in the success of pedagogical activity / S.V. Rudenko // Practical Psychology and Social Robot. - 2007. - No. 12. - S. 7–12.
15. Sternberg, R.J. Practical Intelligence / R.J. Sternberg, J. B. Forsyth, J. Hedland, et al. - St. Petersburg: Peter, 2002. - 272 p.
16. Ushakov D. V. Intelligence: structural-dynamic theory / D. V. Ushakov. - M.: Institute of Psychology RAS, 2003. - 259 p.
17. Chesnokova I. I. The problem of self-consciousness in psychology / I. I. Chesnokova. - M.: Nauka, 1977. -- 144 p.